

Antimikrobinis atsparumas – pasaulinė grėsmė

- Antimikrobinis atsparumas kelia grėsmę bakterijų, parazitų, virusų ir grybų sukeltų infekcijų prevencijai ir gydymui.
- Antimikrobinis atsparumas, kaip rimta pasaulinė grėsmė visuomenės sveikatai, reikalauja veiksmų ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygiu.
- Be veiksmingų antibiotikų, chirurgijos ir vėžio chemoterapijos sritys nebūtų sėkmingos.
- Sveikatos priežiūros išlaidos pacientams, sergantiems atspariomis vaistams infekcijomis, yra didesnės už gydymą ligoniams, kurie serga infekcijomis, kurios nėra atsparios vaistams, vertinant ilgesnę ligos trukmę, papildomus tyrimus ir brangesnių vaistų vartojimą.
- Visame pasaulyje 480 000 žmonių kasmet suserga atsparia vaistams tuberkulioze, o atsparumas vaistams taip pat apsunkina kovą su žmogaus imunodeficito virusu ir maliarija.

Kas yra antimikrobinis atsparumas?

Antimikrobinis atsparumas atsiranda, kai mikroorganizmai (pvz., bakterijos, grybai, virusai ir parazitai) keičiasi, kuomet yra veikiami antimikrobiniais vaistiniais preparatais (tokiais kaip antibiotikai, priešgrybeliniai vaistai, antivirusiniai vaistai, antimaliariniai vaistai ir antihelminčiai). Mikroorganizmai, kurie tampa atsparūs vaistams, kartais vadinami „supermikrobais“ ("superbugs").

Todėl vaistiniai preparatai tampa neveiksmingi ir infekcijos neišgydomos, todėl padidėja kitų asmenų užsikrėtimo ir infekcijos išplitimo rizika.

Antimikrobinis atsparumas pasireiškia natūraliai, bet jį sunkina netinkamas vaistų vartojimas, pvz., naudojant antibiotikus virusinėms infekcijoms, tokioms kaip peršalimas ar gripas, ar antibiotikų pasidalijimas su kitais asmenimis. Vaistinių preparatų trūkumas, neteisingas jų skyrimas bei prasta infekcijų prevencija ir kontrolė taip pat skatina atsparumą vaistams vystytis ir plisti.

Koks skirtumas tarp atsparumo antibiotikams ir antimikrobinio atsparumo?

Atsparumas antibiotikams atsiranda, kai bakterijos pasikeičia, reaguodamos į antibiotikų, vartojamų bakterinėms infekcijoms (pvz., šlapimo takų infekcijų, pneumonijos, kraujo infekcijų) gydymui, ir jie tampa neveiksmingi.

Antimikrobinis atsparumas yra platesnis terminas, apimantis atsparumą vaistams, gydantiems infekcijas, kurias sukelia ir kiti mikrobai, pvz., parazitai (maliarija ar helmintai), virusai (ŽIV) ir grybai (Candida).

Kodėl antimikrobinis atsparumas yra pasaulinė problema?

Nauji atsparumo mechanizmai atsiranda ir plinta visame pasaulyje, keldami grėsmę gebėjimui gydyti įprastas infekcines ligas, sąlygodami sunkesnes ligas, jų trukmę, negalias ir mirtį.

Neturint efektyvių antibiotikų infekcijų profilaktikai ir gydymui, didelė rizika kyla dėl medicininių procedūrų, tokių kaip organų transplantacija, vėžio chemoterapija, diabeto valdymas ir chirurgija (pvz., cezario pjūviai ar klubo pakaitalai).

Atsparumas antibiotikams padidina sveikatos priežiūros išlaidas, nes ilgėja hospitalizacijos trukmė, didėja gydymo išlaidos, atsiranda intensyvesnės priežiūros poreikis.

Kas pagreitina atsparumo antibiotikams atsiradimą ir išplitimą?

Atsparumas antibiotikams atsiranda natūraliai laikui bėgant, dažniausiai dėl genetinių pokyčių. Tačiau piktnaudžiavimas jais pagreitina šį procesą. Antibiotikai yra per dažnai vartojami ir jais piktnaudžiuojama kalbant ne tik apie žmones, bet ir apie gyvūnus, kadangi dažnai antibiotikai vartojami be gydytojo rekomendacijos.

Antibiotikams atsparūs mikroorganizmai cirkuliuoja tarp žmonių, gyvūnų, aptinkami maiste ir aplinkoje (vandenyje, dirvožemyje ir ore). Jie gali plisti tarp žmonių ir gyvūnų, taip pat nuo žmogaus žmogui. Prasta infekcijų kontrolė, netinkamos sanitarinės sąlygos ir netinkamas maisto tvarkymas skatina sukėlėjų atsparumą.

Reikia koordinuotų veiksmų

Antimikrobinis atsparumas yra sudėtinga problema, įtakojanti visuomenės sveikatą, ir kurią lemia daugybė tarpusavyje susijusių veiksnių. Vienos, atskirtos intervencijos poveikis yra ribotas. Siekiant sumažinti atsparumo atsiradimą ir išplitimą, reikia imtis koordinuotų veiksmų. Todėl visoms šalims reikia nacionalinių veiksmų planų dėl antimikrobinio atsparumo.

Didelis dėmesys turi būti skiriamas naujų antimikrobinų vaistų, vakcinų ir diagnostikos priemonių moksliniams tyrimams ir plėtrai.

PSO atsakas

PSO teikia pagalbą šalims rengiant nacionalinius veiksmų planus ir stiprinant jų sveikatos ir priežiūros sistemas, kad jos galėtų užkirsti kelią antimikrobiniam atsparumui ir jas valdyti. Ji bendradarbiauja su partneriais, kad sustiprintų įrodymų bazę ir parengtų naujus atsakymus į šią pasaulinę grėsmę.

PSO glaudžiai bendradarbiauja su Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) ir Pasauline gyvūnų sveikatos organizacija (OIE) taikydama "vienos sveikatos" metodą, skirtą skatinti geriausią praktiką, kad būtų išvengta atsparumo antibiotikams atsiradimo ir plitimo, įskaitant optimalų antibiotikų vartojimą tiek žmonėms, tiek gyvūnams.

Kovai su antimikrobiniu atsparumu PSO ėmėsi iniciatyvų:

1. „Pasaulinė supratimo apie antibiotikus savaitė“ minima kiekvienais metais nuo 2015 m.
2. Sukurta „Pasaulinė antimikrobinio atsparumo stebėjimo sistema“ (GLASS). Ši sistema palaiko standartizuotą duomenų, susijusių su antimikrobiniu atsparumu, rinkimą, analizavimą ir keitimąsi duomenimis visame pasaulyje.
3. „Pasaulinė antibiotikų tyrimų ir plėtros partnerystė“ (GARDP). Ši iniciatyva skatina mokslinius tyrimus ir plėtrą. Iki 2023 m. partnerystės tikslas - parengti ir įgyvendinti iki keturių naujų gydymo būdų, gerinant esamus antibiotikus ir paspartinant naujų antibiotikų kūrimą.
4. „Tarpžinybinė antimikrobinio atsparumo koordinavimo grupė“ (IACG). Jungtinių Tautų generalinis sekretorius įsteigė šią grupę, siekdamas pagerinti tarptautinių organizacijų koordinavimą ir užtikrinti veiksmingą pasaulinę kovą su šia grėsme. IACG bendrai pirmininkauja JT Generalinio Sekretoriaus pavaduotojas ir PSO generalinis direktorius, joje dalyvauja atitinkamų JT agentūrų, kitų tarptautinių organizacijų ir atskirų sektorių atstovai.

Parengta pagal [PSO informaciją](#).